

Zayno / Silah ve Zavno / Vitamin ܙܘܢܘ ܙܘܢܘ

Bu yazıda, Süryanicede her türlü silah anlamında kullanılan *zayno* (ܙܘܢܘ) sözcüğünün anlamsal katmanlarını incelemekle birlikte; aynı kökten hareketle, yeni türettiğim bir terim olarak “**vitamin**” kavramına karşılık olarak *zavno* (ܙܘܢܘ) sözcüğünün dilsel ve düşünsel temellerini açmayı amaçlıyorum.

İlk bakışta birbirinden uzak anlam alanlarına aitmiş gibi görünen bu iki sözcük, aslında *zon* (ܙܘܢܘ) kökünün taşıdığı “**besleme, sürdürme ve yaşatma**” fikrinin farklı yönlere açılmış tezahürleridir. Bu bağlamda *zayno* (ܙܘܢܘ), varlığı koruyan ve sürdüren savunucu gücün; *zavno* (ܙܘܢܘ) ise içeriden destekleyen, güçlendiren ve devamlılığı sağlayan besleyici katkının dildeki karşılığı olarak okunabilir.

Dolayısıyla bu çalışma, yalnızca iki kelimenin anlamını açıklamakla sınırlı kalmayıp; Süryanicede kök-anlam ilişkisi üzerinden bir kavramın nasıl farklı bağlamlarda çoğalarak yeni anlam katmanları üretebildiğini de göstermeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda *zavno* (ܙܘܢܘ) sözcüğü üzerinden, Süryanicenin kendi iç dinamikleriyle modern kavramlara karşılık üretme imkânına dikkat çekilmekte ve bu doğrultuda mütevazı bir öneri sunulmaktadır.

Çünkü Süryanicede dil, yalnızca bir ifade aracı değil; anlamı kuran, yönlendiren ve yaşayan bir organizmadır. Bu dilin dilbilgisi kuralları, mekanik bir sistem olmanın ötesinde, düşüncenin ve varoluşun ritmini taşıyan incelikli bir yapıya sahiptir. Bu yüzden isimlendirme, sıradan bir ad verme eylemi değil; anlamı inşa eden, yön tayin eden ve insanın iç dünyasına dokunan bilinçli bir tercihtir.

Zira Süryani dil felsefesinde isim, yalnızca bir şeyi tanımlamaz; ona istikamet kazandırır, etki eder ve çoğu zaman insanın içsel dünyasında bir karşılık bularak dönüşüm başlatır. İsim, karakter eğitimine nüfuz eder, kişiyi ahlaki bir disipline çağırır ve özdenetim bilincini besler. Bu yönüyle isim, pasif bir gösterge değil; telkin eden, şekillendiren ve iz bırakan canlı bir anlam taşıyıcısıdır.

Bu nedenle isimlendirme, çoğu zaman yalnızca bir nesneyi ya da durumu işaret etmek için değil; bir değeri yaşatmak, bir hatırayı diri tutmak, bir anlamı yüceltmek ve onu geleceğe aktarmak amacıyla yapılır. Her isim, kendi içinde bir hafıza ve bir yön duygusu taşır.

Bu bağlamda *zayno* ve *zavno* (ܙܘܢܐ ܙܘܢܐ), dilbilgisi açısından mastar isimler olup, orta illetli bir kök olan *zon* (ܙܘܢ) fiilinden türemiştir. Ancak bu türeyiş, yalnızca biçimsel bir dönüşüm değildir; kökün taşıdığı anlamın farklı tezahürler hâlinde genişlemesidir.

Süryanicede mastar isim, tek bir anlamla sınırlı kalmaz; aksine kökün özünde saklı olan anlam potansiyelini açığa çıkaran dinamik bir alan oluşturur. Bu nedenle *zayno* ve *zavno* (ܙܘܢܐ ܙܘܢܐ), yalnızca “beslenme” ya da “besleme” fikrini değil; aynı zamanda bu eylemin yönünü, biçimini ve etkisini de içinde barındırır.

Böylece dil, yalnızca bir kökten kelime üretmez; o kökün taşıdığı varoluşsal anlamı çoğaltır, derinleştirir ve farklı katmanlarda yeniden görünür kılar. *Zayno* ve *zavno* (ܙܘܢܐ ܙܘܢܐ) da bu çoğalmanın iki ayrı yüzü olarak, beslenmenin hem kaynağını hem de tezahürünü ima eden derin bir anlam ufkuna işaret eder.

Süryanicenin kök merkezli dil yapısı içinde *zon* (ܙܘܢ), yalnızca bir fiil değil; varoluşu taşıyan, sürdüren ve anlamlandıran derin bir kavrayışın ifadesidir. Bu kelime, yüzeyde “beslemek” gibi görünen anlamının ötesinde, hayatın hem maddi hem de manevi damarlarında dolaşan bir sürekliliği dile getirir. Çünkü Süryanice düşünce dünyasında beslemek, sadece doyurmak değil; varlığı ayakta tutmak, onu koruyarak olgunlaştırmak ve nihayetinde kendi özüne uygun bir şekilde büyütmeğdir.

Zon (ܙܘܢ); beslemek, geçindirmek, büyütmeğ, yem vermek, tedarik etmeğ ve rızıklandırmak gibi anlamlarıyla, insanın yalnızca bedenine değil, aklına ve ruhuna da yönelen bir eylemi temsil eder. Bu yönüyle kelime, hayatın tek katmanlı değil, çok katmanlı bir gerçeklik olduğunu sezdirir. İnsan neyle beslenirse, ona dönüşür; neyi alırsa, onu üretir. Bu yüzden *zon* (ܙܘܢ), aynı zamanda bir yön tayinidir: Varlığın hangi kaynakla beslendiğini ve hangi istikamete doğru büyüdüğünü gösterir.

Bu kökten türeyen *zoyno* (ܙܘܢܐ), erzak, besin ve azık anlamlarıyla yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan görünür kaynakları ifade ederken; *zayono* ve *zoyuno* (ܙܘܢܐ ܙܘܢܐ) ise besleyen, büyüten ve rızıklandıran öznenin kendisini işaret eder. Böylece dil, yalnızca “neyin verildiğini” değil, “kimin verdiğini”

de görünür kılar. Bu ayırım, Süryanicenin dilsel felsefesinde son derece anlamlıdır: Zira her azık, bir verene; her beslenme, bir kaynağa bağlıdır.

Bu bağlamda *zon* (ܙܘܢܐ), en yüksek ve mutlak anlamını Rab’de bulur. Çünkü nihai anlamda besleyen, yaşatan ve sürdüren O’dur. Ancak kelimenin anlam alanı yalnızca ilahi düzlemle sınırlı kalmaz; insan da sosyal ve iş hayatında, başkalarının yaşamına dokunduğu ölçüde bir “*zoyuno*”ya (ܙܘܢܘܢܐ), yani besleyen ve yaşatan bir aracıya dönüşür.

Böylece *zon* (ܙܘܢܐ) kökü, Süryanicede yalnızca bir eylemi değil; bir sorumluluğu, bir yönelişi ve bir varoluş biçimini dile getirir. İnsana şu sessiz soruyu yöneltir: Sen neyle besleniyorsun ve kimi besliyorsun? Çünkü bu iki soru, hem insanın kimliğini hem de dünyadaki izini belirleyen en derin hakikatin kapısını aralar.

Süryanicede *zon* (ܙܘܢܐ) kökü; beslemek, yaşatmak, sürdürmek ve varlığı ayakta tutmak gibi anlamlar taşır. Bu kökten türeyen *zayno* (ܙܘܢܘܢܐ) ise tarihsel ve kullanım bağlamında her tür “*silah*” anlamını kazanmıştır. Ancak bu anlam kayması, salt teknik bir isimlendirme değil; derin bir zihniyetin yansımasıdır.

Çünkü Süryani düşüncesinde “*beslemek*” yalnızca büyütme ve korumak değil; aynı zamanda varlığı tehdit eden unsurlara karşı onu muhafaza etmeyi ve caydırıcılığı da içerir. Başka bir deyişle, yaşatmak ile korumak aynı bütünün iki yönüdür. İşte *zayno* (ܙܘܢܘܢܐ) silah anlamıyla tam da bu noktada ortaya çıkar: O, yıkmak için değil; korumak, sürdürmek ve hayatı güvence altına almak için vardır.

Zayen (ܙܘܢܐ) kelimesi ve *mzaynono* (ܙܘܢܘܢܐܢܐ) fail ismi, anlatılan anlamlarda olduğu gibi hem maddi hem de manevi boyutlar için kullanılmaktadır. Silahlandırma yoluyla güçlendirmek kadar, besleyici unsurlarla güçlendirmek anlamlarını da barındırır.

Bu nedenle savaşta kullanılan bir araç olarak *zayno* (ܙܘܢܐ), sadece bir yok etme vasıtası değil; bir anlamda hayatı, toplumu ve inancı “*besleyen*” düzenin savunucusu olarak düşünülmüştür. Barış zamanında ise aynı kelime caydırıcı anlamıyla, görünmeyen bir gücü temsil eder: Çünkü korunmayan bir hayat sürdürülemez, savunulmayan bir değer yaşayamaz.

Böylece Süryanice, “**silah**” kavramını bile salt yıkım üzerinden değil; varlığın devamını sağlama perspektifi üzerinden isimlendirir. *Zayno* / *silah*, bu bağlamda, güçlendirmenin daha sert ve kararlı yüzüdür; yaşamı sürdürmenin, gerektiğinde onu koruma iradesiyle tamamlanmış hâlidir.

Yeni Türetme Olarak Zavno (ܙܘܢܘ)

Süryanicede kelime türetme, yalnızca dil bilgisel bir işlem değil; kökten beslenerek anlamın yeni bir bağlama taşınmasıdır. Bu nedenle yeni bir kelime, ancak dilin kendi iç mantığıyla uyumlu olduğu ölçüde yaşama imkânı bulur.

Bu çerçevede *zavno* (ܙܘܢܘ) sözcüğünü, modern bir kavram olan “**vitamin**” anlamına anlamdaş olacak bir teklif olarak sunuyorum. Çünkü vitamin, doğrudan doyuran bir unsur değil; bedeni destekleyen, güçlendiren ve iç dengelerini koruyan görünmez bir besleyici etkidir.

İşte *zavno* (ܙܘܢܘ), bu anlamı karşılayabilecek güçlü bir kavramsal zemine sahiptir. O, yalnızca beslemeyi değil; beslenmenin sürekliliğini ve derinliğini ima eder. Böylece vitaminin işlevsel özünü, yani “**yaşatıcı takviye**” niteliğini Süryanice içinde karşılayabilecek bir imkân sunar.

Bu öneri, dışarıdan ödünç almak yerine, dilin kendi köklerinden beslenerek yeni anlam üretme çabasının bir sonucudur. Ancak her yeni türetme gibi *zavno* (ܙܘܢܘ) da, ancak kullanım buldukça ve tekrar edildikçe yerleşecektir.

Dolayısıyla bu yazı, kesin bir hüküm koymaktan ziyade bir teklif sunmaktadır. Eğer bu teklif dil içinde karşılık bulursa, *zavno* (ܙܘܢܘ) zamanla yaşayan bir kavrama dönüşebilir.

Yusuf Beğtaş

www.karyohliso.com

